

УДК 811.111:811.161.2]`255.4:821.111-312.9Wel7Inv

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-6>

Антоніна ІВАХНЕНКО

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна, 61022

ORCID: 0000-0002-9811-705X

Бібліографічний опис статті: Івахненко, А. (2025). Відтворення мовленнєвого образу Невидимця в романі Г. Веллза у перекладі Миколи Іванова. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 45–51, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-6>

ВІДТВОРЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО ОБРАЗУ НЕВИДИМЦЯ В РОМАНІ Г. ВЕЛЛЗА У ПЕРЕКЛАДІ МИКОЛИ ІВАНОВА

Статтю присвячено дослідженню способів формування та відтворення мовленнєвого портрета Невидимця в українському перекладі роману Г. Веллза *The Invisible Man*, здійсненому Миколою Івановим. **Актуальність** роботи зумовлена зростанням уваги сучасного перекладознавства до аналізу мовлення персонажів як важливого складника художнього образу та до необхідності збереження індивідуальних стилістичних рис оригіналу під час перекладу. **Методологічну базу** дослідження складають праці Т. Цепенюк, З. Шевчук і М. Бережної. Спираючись на їх висновки, авторка розглядає мовленнєвий портрет як поєднання стилістичних і мовних характеристик, що вирізняють персонажа серед інших та формують враження про його соціальну і психологічну природу. **Метою** дослідження є виявлення особливостей відтворення мовленнєвого образу Невидимця в перекладі Миколи Іванова.

Новизну роботи складає аналіз різних мовленнєвих проявів Невидимця в контексті перших розділів роману в оригіналі та перекладі: від емоційних, еліптичних вигуків у сценах появи до стриманих, лаконічних або, навпаки, ускладнених за синтаксисом реплік у подальших діалогах і монологів. Простежено, як лексика книжного стилю, граматичні конструкції з емпазою та характерні повтори формують образ освіченої, стриманої, але роздратованої людини з непростю історією. На цьому тлі детально проаналізовано, які перекладацькі трансформації застосовує М. Іванов: калькування, адаптацію, транспозицію, граматичні й стилістичні заміни, членування речень тощо. Особливу увагу приділено тому, як ці прийоми впливають на емоційну й стилістичну експресію мовлення головного героя.

Зроблено **висновок**, що хоча загальні риси мовлення Невидимця у перекладі загалом збережені, низка стилістичних особливостей оригіналу – насамперед емпатичність, книжність та саркастичність – у багатьох випадках нівелюється через об'єктивні відмінності між мовами та перекладацькі рішення. У результаті образ Невидимця у перекладі частково зміщується в бік нейтрального, більш зглаженого мовного стилю. Наголошено на **перспективах** подальших досліджень, зокрема аналізі мовленнєвих портретів інших персонажів роману та їх відтворення українською мовою.

Ключові слова: Г. Веллс, Микола Іванов, мовленнєвий портрет, перекладацькі трансформації, художній переклад.

Antonina IVAKHENKO

PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Mykola Lukash Translation Studies Department named after, V.N. Karazin Kharkiv National University, Maidan Svobody, 4, Kharkiv, Ukraine, 61022

ORCID: 0000-0002-9811-705X

To cite this article: Ivakhnenko, A. (2025). Vidtvorennya movlennyevoho obrazu Nevydymtsya v romani H. Vellza u perekladi Mykoly Ivanova. [Reproducing the speech image of the Invisible Man in the novel by H. Wells translated by Mykola Ivanov]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 45–51, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-6>

REPRODUCING THE SPEECH IMAGE OF THE INVISIBLE MAN IN THE NOVEL BY H. WELLS TRANSLATED BY MYKOLA IVANOV

The article deals with the study of the methods of forming and reproducing the speech portrait of the Invisible Man in the Ukrainian translation of H. Wells's novel The Invisible Man, carried out by Mykola Ivanov. The actual value of the work is due to the growing attention of modern translation studies to the analysis of characters' speech as an important component of the artistic image, and to the need to preserve the individual stylistic features of the original during translation. The methodological basis of the study is made up by the research of T. Tsepenyuk, Z. Shevchuk and M. Berezhna. Based on their conclusions, the author considers the speech portrait as a combination of stylistic and linguistic characteristics that distinguish a character from others and form an impression of his/her social and psychological nature. The study aims to identify the reproduction features of the Invisible Man's speech image as translated by Mykola Ivanov.

The novelty of the work lies in the analysis of various speech manifestations of the Invisible Man in the first chapters of the novel both in the original and translation: from emotional, elliptical exclamations in the first scenes to restrained, laconic or, conversely, syntactically complicated phrases in subsequent dialogues and monologues. The analysis shows the ways the book style vocabulary, complex grammar structures, emphasis and specific reiterations form the image of an educated, restrained, but irritated person. Against this background, translation transformations used by Mykola Ivanov are analyzed: calque, adaptation, transposition, grammatical and stylistic substitutions, sentence segmentation, etc. Special attention is paid to how these techniques affect the emotional and stylistic expression of the main character's speech.

It is concluded that although the general features of the Invisible Man's speech are generally preserved in the translation, a number of stylistic features of the original – primarily emphatic, bookish, and sarcastic – are in many cases leveled out due to objective differences between the languages and translation decisions. As a result, the image of the Invisible Man in the translation is partially shifted towards a neutral, more smoothed speech style. The prospects for further research lie, in particular, in analyzing the speech portraits of other characters in the novel and their reproduction in Ukrainian.

Key words: H. Wells, literary translation, Mykola Ivanov, speech portrait, translation methods.

Постановка проблеми. Класична література завжди залишається актуальною і для читацької аудиторії, і для дослідників, адже кожне нове покоління по-новому дивиться на старі тексти та по-новому вирішує старі проблеми, які виникають знову і знову в процесі розвитку людства. Способи відтворення певних стилістичних характеристик оригіналів у перекладі також часто змінюються з часом, як і підходи до їхнього аналізу. Сьогодні ми відкриваємо для себе багато (напів)забутих імен перекладачів, що плідно працювали в бурхливі роки становлення української ідентичності (Kalnychenko, 2017).

Крім того, у теорії художнього перекладу, зазначає Т. О. Цепенюк (Цепенюк, 2021), останнім часом прослідковується тенденція до аналізу проблем відтворення в перекладі не лише тих чи інших мовних компонентів твору, а скоріше, передачі мовленнєвої характеристики конкретних персонажів (Івахненко, 2021; Колодій, 2018; Лисиченко, 2017). Тому **актуальність дослідження** вбачається в необхідності опису способів відтворення мовленнєвих портретів під час перекладу та аналізу враження, які вони створюють на відповідну цільову аудиторію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом в рамках аналізу ідіостилію автора науковці часто почали розглядати також мовні/мовленнєві портрети (або ж образи) пер-

сонажів конкретного твору (Цепенюк, 2021). Більшість із них при цьому розрізняє поняття мовного та мовленнєвого портрету/образу за принципом видової та родової категорій, відповідно. Так, на думку З. Шевчук, мовний портрет є складником мовної особистості й утворюється в тексті, спираючись на цілий ряд характеристик, серед яких автор називає соціальні, вікові, гендерні та етнокультурні (Шевчук, 2014). Мовленнєвий портрет, стверджує дослідник, є частиною мовного портрету та проявляється в конкретній мовленнєвій ситуації (Шевчук, 2014, с. 307).

Трохи інакше до цього питання підходить відома дослідниця М. В. Бережна, яка розглядає поняття мовленнєвого портрету, скоріше, як «поєднання стилістичних елементів будь-якого рівня, характерних для мови окремого персонажа», а не лише у безпосередньому мовленні конкретного героя художнього твору, як то було зазначено вище (Бережна, 2017, с. 11). Науковець також звертає увагу на те, що мовлення одного персонажу повинно такі характеристики, які б вирізняли його не лише на тлі мовлення самого автора, але й допомагали читачам розрізняти цього персонажа та інших (там само). Таким чином, мовлення стає однією зі складових загального образу персонажа, що створюється автором і допомагає читачам слідувати за розвитком сюжету. Зазначимо тут

також, що образ персонажу – набагато ширше поняття, ніж мовленнєвий образ, і включає, окрім особливостей мовлення, також певні психологічні риси, специфіку зовнішності чи манери поведінки, тощо (Сізова, 2011).

Отже, метою нашого дослідження є виявлення особливостей відтворення мовленнєвого образу Невидимця в перекладі Миколи Іванова.

Для досягнення мети викоремимо такі завдання:

- виділити складові мовленнєвого образу Невидимця в романі *The Invisible Man* Г. Веллза;
- визначити причини варіативності його мовленнєвого образу;
- ідентифікувати прийоми перекладу та трансформації, вжиті перекладачем для створення образу Невидимця, що є адекватним оригінальному.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Оскільки в різних ситуаціях спілкування мовлення Невидимця варіюється, розглянемо кілька його варіантів в оригіналі та перекладі.

Перша поява Невидимця та перші фрази у його виконанні трапляються на самому початку роману, коли незнайомиць приїздить до невеличкого містечка Айпінг. Автор детально описує обставини, в яких це відбувається: мороз, сильний снігопад, вимушена «прогулянка» пагорбами до постоялого двору, – все це значно втомлює і дратує прибульця, тож абсолютно нормально, що ледь зайшовши середину трактиру, чоловік буквально кричить, вимагаючи собі теплий номер: “*A fire,*” *he cried, “in the name of human charity! A room and a fire!”* Проаналізуємо його першу репліку з точки зору синтаксису, граматики та стилістики.

Його мовлення оформлено у вигляді простих окличних речень, що не мають ані підмету, ані присудку (тобто, вони мають еліптичну структуру). Вбачаємо тут також алюзію на знаменитий вигук Річарда III із однойменної трагедії Вільяма Шекспіра: *a horse, a horse, my kingdom for a horse!* Дана репліка дозволяє зробити висновок і про емоційний стан персонажа, і про його належність до освіченої публіки. Трохи заспокоївшись і зігрівшись, незнайомиць кардинально змінює манеру спілкування: наступні репліки вже містять лаконічні, розповідні, нерозповсюджені речення, а саме: *No; I prefer to keep them on; Thank you; Leave the hat.* Очевидним є його небажання спілкуватися за

відсутності нагальної потреби. Утім, як тільки мова заходить про те, що його непокоїть, його мовлення пожвавлюється. Воно і далі залишається стриманим і лаконічним, але припиняє бути однослівним і пропонує більш деталізовану інформацію про його стан і ситуацію, в якій він опинився: “*I have some luggage,*” *he said, “at Bramblehurst station,” and he asked her how he could have it sent. ... “To-morrow?” he said. “There is no speedier delivery?”*

За стилістичним забарвленням його мовлення під час спілкування з пані Голл на початку першого розділу роману можна вважати розмовним, на що вказують: однослівне питання (*To-morrow?*); питання, в якому застосовано прямий порядок слів, що суперечить нормам англійської мови (*There is no speedier delivery?*); розміщення авторської ремарки *he said* посередині першого речення репліки, таким чином наче «розбиваючи» його на два: *I have some luggage* та *at Bramblehurst station*, відповідно. Однак, аналізуючи його репліки в діалозі далі, ми розуміємо, що розмовляє людина освічена, що, на нашу думку, демонструють прислівники *some* у висловах *some luggage* (див. вище), *some matches* (фраза *Will you get me some matches?*), а також *quite* у фразі *I can quite understand that.* Остання фраза також є побудованою за всіма нормами англійської мови: вона містить підмет, присудок і додаток у правильній послідовності; крім того, вона містить модальне дієслово *can*. Суто розмовним варіантом відповіді в типовій описуваній ситуації мало б стати стандартне і для часів Веллза, і для нашого часу *I see* – просте нерозповсюджене речення, в якому дієслово вжито в переносному сенсі.

Образ незнайомця, який складається в першому розділі роману, є доволі таємничим, і ця таємничість формується і в описі його дій (він постійно закриває обличчя, залишається в приміщенні у верхньому одязі), і в упевненій поведінці (він розуміє, що має повне право наказувати), і в грамотному мовленні. Окрім таємничості, перелічені вище особливості мовного портрета Невидимця «підказують» пані Голл, що новий постоялець – людина точно не з простих.

Подивимося, чи зазначені особливості мовлення головного героя знайшли відтворення в перекладі.

Отже, перші речення Невидимця в українському тексті мають ту саму синтаксичну структуру, що і в англomовному творі: вони лаконічні, окличні й еліптичні: – *Вогню!* – *закричав він.* – *В ім'я милосердя людського!* *Кімнату й вогню!* Урочистий стиль було збережено шляхом застосування калькування. В оригіналі наступні речення Невидимця теж лаконічними, але розповідними, різко контрастуючи із пристрасністю наведеної репліки. У перекладі лаконічність і розповідна форма речень зберігається: *Ні; Краще хай вони залишаться на мені; Дякую; Капелюха залиште.* Тим не менше, певну різницю з оригіналом можна побачити в незначному зсуві на рівні стилістики, адже українські репліки належать до більш розмовного стилю, ніж англійські, за рахунок додавання вигука *хай* в одному місці та родового відмінку до іменника «капелюх» – в іншому.

Під час подальшого спілкування з пані Голл принцип стриманості й простоти мовлення Невидимця зберігається у перекладі, але речення стають довшими, а інформація в них – більш деталізованою:

– *На станції Бремблґерст залишився мій багаж, – сказав Незнайомець і спитав, як він може отримати його. ... – Завтра? А раніше не доставлять?*

На відміну від оригіналу, тут слова автора стоять уже після закінчення фрази, а не всередині неї, тому вона різко контрастує з наступними еліптичними питаннями. Перше з них повністю збігається з оригіналом, адже містить лише словниковий відповідник лексеми *tomorrow* – *завтра*; у той час як друге має чіткіші ознаки розмовного стилю: відсутність підмету та сполучник *а* на початку речення. У наступних репліках перекладач постійно використовує функціональну заміну, наближуючи мовлення Невидимця до норм розмовного стилю української мови, наприклад: *They do – Певна річ, Was he? – Невже?* Прості розповсюджені речення передаються калькуванням, періодично текст адаптується до норм цільової мови, наприклад: *Я дуже добре розумію вас* (проста калька); *Чи не дасте ви мені сірників?* (калька + адаптація)... *Моя люлька погасла* (калька + адаптація).

Перейдемо до другого розділу роману. Тут мовлення Невидимця на початку не змінюється, зберігаючи вже зазначені характерис-

тики. Утім, до них ще додаються очевидні ознаки освіченої та культурної людини: ввічливість і грамотність. Також у даному розділі вбачаємо поступове ускладнення синтаксису, граматики та лексики мовлення Невидимця: *“Look at the clock?” he said, ... “certainly.”* У даному реченні спостерігаємо еліптичну конструкцію (відсутність підмету та допоміжного дієслова), що повністю відтворює останні слова господині, і однослівну відповідь на її питання.

Відповідаючи на підкреслено ввічливе питання годинного майстра, чи не завдали гостю зайвого клопоту, той каже: *“None whatever,” said the stranger. “Though, I understand,” he said turning to Mrs. Hall, “that this room is really to be mine for my own private use”.* На наш погляд, у другому реченні є певне саркастичне забарвлення, адже гість тричі підкреслює своє небажання, аби його постійно смікали; зокрема, такий ефект досягається завдяки емфатичній конструкції *is really to be mine for my own private use*.

У другому розділі українського перекладу, під час тієї ж розмови з майстром, Невидимець зберігає попередній стиль мовлення: *Подивитися на годинник?* (калька) *Звичайно* (словниковий відповідник). Завдяки використанню калькування слова постояльца зберігають зв'язок із питанням власниці трактиру, який ми бачили в оригіналі. Однак трохи далі, у продовженні бесіди з майстром, з мовлення Невидимця зникають ознаки саркастичності першотвору, що були виражені за допомогою емфатичний структур. Більш того: репліки головного героя отримують певні порушення мовних норм, наприклад, вживання теперішнього часу замість минулого у демонстрації ставлення мовця до ситуації, що склалася: *О ні, анітрохи, – відповів Незнайомець. – Хоч я думаю, – він обернувся до місис Гол, – що ця кімната цілковито в моєму розпорядженні.* У даній репліці, аби зберегти саркастичність і роздратування Невидимця, уточнення «я думаю» мало б стояти в минулому часі: «я думав / гадав».

Перейдемо до монологу Невидимця.

“Certainly,” said the stranger, “certainly – but, as a rule, I like to be alone and undisturbed.

“But I’m really glad to have the clock seen to,” he said, seeing a certain hesitation in Mr. Hensfrey’s manner. “Very glad.” ... “And presently,” he said, “when the clock-mending is over, I think I should

like to have some tea. But not till the clock-mending is over.”

Проаналізуємо монолог на синтаксичному та мовно-стилістичному рівнях. Як і раніше, мовець використовує низку емпатичних конструкцій для вираження роздратування: *certainly; as a rule; alone and undisturbed* (вживання стандартної для англійської мови структури типу *A + and + B*, де *A* і *B* є синонімами); *really glad; Very glad*. Сарказм, характерний для мовлення Невидимця, в цілому, оформлюється автором за допомогою повторів – окремих слів чи навіть цілих структур: так, наприклад, двічі повторюються прислівник *certainly*, прикметник *glad*, і підрядне речення *when the clock-mending is over*. Речення ускладнено граматичними структурами типу Causative have (*I'm really glad to have the clock seen to*), gerundial noun (*clock-mending*), комплексною формулою ввічливості *I think I should like to*.

Даний уривок є складним для перекладу українською мовою через значні різниці в граматиці двох мов. Подивимося, чи були відтворені емпатичні конструкції та чи вдалося скомпенсувати неминучі втрати на граматичному рівні в перекладі Миколи Іванова.

Отже, в перекладі емпатичність репліки *I like to be alone and undisturbed* втрачається через об'єктивну різницю між мовами (відсутність в українській мові структури типу *A + and + B*, де *A* і *B* є синонімами): в цільовому творі другий прислівник вилучено, див. – *Звичайно, – перебив її Незнайомець, – але загалом я хотів би, щоб мені дали спокій*. Чомусь також із перекладу зникла фраза, що передавала схвалення гостем виклик майстра, й виражене прислівником уточнення, а саме *“But I'm really glad to have the clock seen to,” he said, ... “Very glad.” “And presently,” he said, “when the clock-mending is over; I think I should like to have some tea. But not till the clock-mending is over.”* Підкресленої частини репліки в українському тексті просто немає: – *А коли годинник полагодять, я попросив би принести чаю, – додав він. – Тільки не раніше, як полагодять годинник*. Друга частина репліки передана за допомогою граматичної трансформації, застосованої через необхідність дотримання норм української мови (в якій не існує форма gerundial noun (*clock-mending*)). Підкреслена ввічливість мовця передана лише частково шляхом вживання умовного способу

я не просив би, а саркастичність було втрачено повністю: з наведених вище повторів, притаманних оригіналу, було відтворено лише один – повтор підрядного речення *коли/як полагодять годинник*.

Розглянемо наступний уривок, де Невидимець пояснює пані Голл, чому він хоче залишитися на одинці та ховає обличчя. В тексті його репліки чергуються репліками співрозмовників чи авторським коментарем щодо їх реакції на слова Невидимця; для аналізу мовленнєвого портрета останнього вивчати реакцію інших персонажів не потрібно, тому наведемо тут лише слова головного персонажа:

“I should explain,” he added, “what I was really too cold and fatigued to do before, that I am an experimental investigator.” ... “And my baggage contains apparatus and appliances.” ... “And I'm very naturally anxious to get on with my inquiries.” ... In addition to my work, an accident – necessitates a certain retirement. ... At such times the slightest disturbance, the entry of a stranger into the room, is a source of excruciating annoyance to me – it is well these things should be understood.”

Невидимець, пояснюючи свій стан, розповідає присутнім про особливості своєї роботи, які призвели до серйозних проблем зі здоров'ям. При цьому його мовлення не зазнає кардинальних змін, але загальна ускладненість його стилю тепер стає очевидною також і на рівні лексики – за допомогою слів книжного стилю *fatigued, experimental investigator, naturally anxious, inquiries, retirement, disturbance, excruciating annoyance* та термінів *apparatus, appliances*. Читачеві стає очевидною певна відірваність персонажа від реальності, адже люди, з якими він спілкується, є простими, і таке мовлення їм зрозуміти дуже важко.

Перейдемо до передачі пояснень Невидимця українською мовою.

– *Мушу попередити вас, що я – дослідник-експериментатор, – пояснив Незнайомець, – і не сказав про це досі тільки тому, що занадто змерз і був стомлений... – І в моєму багажі – різні апарати та прилади... – І я, природно, бажую проводити далі мої дослідження... А тут ще цей нещасний випадок... вимагає певної відлюдності. ... І коли ось у такі хвилини мене турбують, наприклад, сторонні люди, які заходять до моєї кімнати, – це завдає мені*

болісних страждань. Я хочу, щоб ви добре усвідомили мої слова

Ми виділили підкресленнями ті місця в українському тексті, які відрізняються від оригіналу. Як бачимо, кількість та серйозність змін у монологі є доволі значущою. Розглянемо їх по реченням. Отже, в першому реченні перекладач використав транспозицію (рівень синтаксису), але при цьому зберіг стилістичне забарвлення та семантичне наповнення тексту. В другому реченні знову відбулися зміни на рівні синтаксису (підмет перетворився на додаток, і навпаки) при збереженні стилістики та семантики. А от у третьому реченні, нажаль, вже бачимо і стилістичні втрати також: використано стратегію згладження, в результаті якої український текст звучить значно нейтральніше за англійський (до цього призводить зміна структури складного присудку, вираженого дієсловом *бути* + прислівником + прикметником на уточнення + присудок; а також передача книжної лексики лексикою нейтрального стилю). Наступне речення через вживання стилістичної трансформації набуває ознак розмовного стилю, замість наукового чи офіційного: вислів *А тут ще цей* замість *In addition to*; нейтральна лексема *вимагає* замість книжної *necessitates*. Нарешті, останнє речення є прикладом застосування такого прийому перекладу, як членування, а також – чергової стилістичної трансформації, що призвело до чергового спрощення стилю на кількох рівнях мови одночасно: лексичному (*disturbance – турбують*) і граматичному (активна конструкція *Я хочу, щоб ви* замість пасивної *it is well these things should*).

Загальне враження від даних реплік Невидимця в перекладі, таким чином, сильно змінюється: розповідаючи про свою роботу, головний герой майже не змінює стилістичне забарвлення своєї промови в порівнянні з попередніми репліками, використовуючи нейтральні лексичні одиниці, синтаксис і граматику.

Підіб'ємо підсумки щодо відтворення мовлення Невидимця в українському перекладі Миколи Іванова.

Висновки. Мовлення Невидимця в перекладі певною мірою змінюється (в залежності від описуваної ситуації) на рівні синтаксису від лаконічного до розлогого, від називних речень та еліптичних конструкцій до складних розповсюджених речень, але значно меншою мірою, ніж ми помітили в оригіналі. На граматичному та лексичному рівні українського тексту мовлення головного героя, скоріше, відноситься до нейтрального стилю, ніж до книжного, був достатньо яскраво представлений в англійському творі. Як оригінал, так і переклад демонструють невміння Невидимця розповідати про свою роботу простими словами, хоча й намагається, і в його репліках зустрічаються елементи трьох стилів одночасно: розмовного, нейтрального та книжного.

Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо в більш широкому аналізі мовлення різних персонажів даного твору. Оскільки воно також є дуже ретельно продуманим і варіюється в залежності від ситуації, на нашу думку, дуже цікаво було б подивитися, як воно було передано в українському перекладі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бережна М. В. Відтворення мовленнєвої характеристики персонажів (на матеріалі англійських художніх текстів та їх перекладів українською мовою). *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. V. 34. Issue 124. С. 11–15.
2. Веллс Г. Невидимець. Машина часу / пер. з англ. Миколи Іванова. Київ : наш Формат, 2015.
3. Івахненко А. О. Мовленнєва характеристика образу Мори Айлз у детективному романі Т. Геррітсен «The Apprentice». *Закарпатські філологічні студії*, 2021. № 17. Т. 2. С. 189–193.
4. Колодій Б. М., Кожанова І. П. Особливості відтворення мовного портрета кіногероя як однієї зі складових образу персонажа в аудіовізуальному перекладі. *Science and Education a New Dimension. Philology*, 2018. VI(51), Issue: 176. Р. 39–44.
5. Лисиченко Т. Ю. Мовленнєвий паспорт особистості як основа творення художнього образу: граматики та поетика помилок. *Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. 2017. Вип. 46. С. 107–118.
6. Сізова К. Л. Ономастична характеристика як складова портрета героя у драматургії. *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 214. С. 168–172.
7. Шевчук З. С. Понятійно-термінологічне поле дослідження ієрархії «мовна особистість – мовний портрет». *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 305–308.

8. Цепенюк Т. О., Ваврів І. Я., Дзюбановська І. А. В. Мовленнєвий портрет персонажа художнього твору в оригіналі і перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 49. том 2. С. 178–182.
9. Kalnychenko O. History of Ukrainian thinking on translation (from the 1920s to the 1950s). *Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies*. Berlin : Frank&Timme GmbH, 2017. P. 309–338.
10. Wells H. The Invisible Man. URL : <https://www.gutenberg.org/files/5230/5230-h/5230-h.htm#chap01> (дата звернення: 29.11.2025)

REFERENCES:

1. Berezna, M. V. (2017). Vidtvorennia movlennievoi kharakterystyky personazhiv (na materialy anhlomovnykh khudozhnikh tekstiv ta yikh perekladiv ukrainskoyu movoiu). [Reproducing the speech characteristics of characters (based on the material of English-language literary texts and their translations into Ukrainian)]. *Science and Education a New Dimension. Philology*. V. 34. Issue 124. P. 11–15. [in Ukrainian].
2. Wells, H. (2015). *Nevydymets. Mashyna chasu / per. z anhl. Mykoly Ivanova*. Kyiv : Nash Format.
3. Ivakhnenko, A. O. (2021). Movlennieva kharakterystyka obrazu Mory Aylz u detektyvnomu romani T. Herritsen «The Apprentice». [Speech characteristics of the image of Maura Isles in the detective novel by T. Gerritsen “The Apprentice”]. *Zakarpatski filolohichni studii*. No 17. Issue. 2. P 189–193. [in Ukrainian]
4. Kolodiy, B. M., Kozhanova, I. P. (2018). Osoblyvosti vidtvorennia movnoho portreta kinoheroia yak odniiei zi skladovykh obrazu personazha v audiovizualnomu perekladі. [Features of reproducing the speech portrait of a film hero as one of the components of the character’s image in audiovisual translation]. *Science and Education a New Dimension. Philology*, No. VI (51), Issue: 176. P. 39–44. [in Ukrainian]
5. Lysychenko, T. Yu. (2017). Movlennievyy pasport osobystosti yak osnova tvorennia khudozhnoho obrazu: hramatyka ta poetyka pomylok. [Speech passport of the personality as the basis for creating an artistic image: grammar and poetics of errors]. *Linhvistychni doslidzhennia : zb. nauk. prats KHNPU im. H.S. Skovorody*. No. 46. P. 107–118.
6. Sizova, K. L. (2011). Onomastychna kharakterystyka yak skladova portreta heroia u dramaturhiyi. [Onomastic characteristic as a component of the hero’s portrait in drama]. *Kultura narodiv Prychornomia*. No 214. P. 168–172.
7. Shevchuk, Z. S. (2014). Poniatiyno-terminolohichne pole doslidzhennia ierarkhii «movna osobystist – movny portret». [Conceptual and terminological field of study of the hierarchy “linguistic personality – linguistic portrait”]. *Odesky linhvistychny visnyk*. No. 4. P. 305–308.
8. Tsepeniuk, T. O., Vavriv, I. Ya., Dziubanovska, I. A. V. (2021). Movlennievyy portret personazha khudozhnoho tvorv v oryhinali i perekladі. [Speech portrait of a character in a work of art in the original and translation]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiya*. No 49. Issue 2. P. 178–182.
9. Kalnychenko, O. (2017). History of Ukrainian thinking on translation (from the 1920s to the 1950s). *Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies*. Berlin : Frank&Timme GmbH. P. 309–33.8.
10. Wells H. The Invisible Man. URL : <https://www.gutenberg.org/files/5230/5230-h/5230-h.htm#chap01> (Access: 29 Nov 2025)

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 17.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025